

Уважаеми г-н Кмет,
Госпожи и господа народни представители,
Уважаема госпожо заместник областен управител,
Уважаема г-жо председател на Общински съвет,
Уважаеми г-н подполковник,
Госпожи и господа Общински съветници,
Уважаеми Зам.-кметове и кметове на райони,
Скъпи съграждани,

Кой е Стефан Стамболов?

Телеграфно, биографски, Стефан Стамболов е седмото от единадесетте деца на Никола Стаматов и Евгения Хаджииванчова, роден във Велико Търново на 31 януари (12 февруари стар стил) 1854 г., починал само на 41 години на 6 юли 1895 г. в София. По занятие: революционер, политик.

Но кой всъщност е Стефан Стамболов? Отговорът на този въпрос и днес ни е трудно да дадем, въпреки изминалите години, позовавайки се на негови съратници, опоненти и исторически факти.

Едни казват за него: Той е държавник, революционер и политик, българският Бисмарк.

Други твърдят: Не, той е диктатор, страстен любител на забавленията, денонощно играел карти като ставал от стола само по належащи нужди и Боже, как не обичал да губи!

Първите добавят: Той е общественик, строител на съвременна, независима България, 7-те години период на управлението му като министър-председател е съпътстван от подем и просперитет.

Опонентите контрират: По-скоро е предател на националната кауза, вещ любовник и спекулант на имоти. Изкупува на безценица земи от изселващите се турски селяни.

Но е факт, че върху неговия чифлик около Бургас са настанени 100 бежански семейства от Одринска Тракия (сегашното село Твърдица). Освен това България се интегрира към европейската общност, изгражда модерна армия, сключва изгодни за българската икономика договори, развива активна законодателна дейност, разширяват и преустройват се варненското и бургаското пристанище, слага се началото на Пловдивския мострен панаир, определят се железниците за държавна собственост, развива се банковото и застрахователното дело, модернизират се инфраструктурата, армията, администрацията. Приемат се закони срещу разбойничеството! Провежданата от него политика води до икономически растеж и подем на българското образование и култура – доводи отново в полза на Стамболов.

Също така е факт, че негови недоброжелатели казват: „Чакай, чакай! Че, той до 3-тата си годишнина не проговаря, така и не завършва Духовната академия в Одеса и никакво друго школо след това, даже жена му е по-умна и по-образована!“

Но той завършва най-важното училище, това на живота. Определен е за заместник на Левски, апостол. Той е поет и журналист. Пише статии, издава обща стихосбирка със своя съратник Христо Ботев – „Песни и стихотворения от Ботьова и Стамболова“.

**„Не щеме ний богатство, не щеме ни пари,
а искаме свобода с човешки правдини.....“**

И опонентите отново апострофират: Стамболов е бил посредствен поет. А и истинският текст май е бил: „Не щеме ний богатство, не щеме ни жени“. Гони хора като Алеко Константинов, заплашва близкия си приятел Захари Стоянов, заповядва да измъчват Петко Каравелов в Черната джамия и му присъжда 5 години затвор.

Защитниците – Той е голям, велик, ненадминат, достоен, изключителен, талантлив.

Опонентите – Ако е така, защо малко преди да издъхне под прозорците му засвирила латерна в знак на радост, че диктаторът вероятно си отива? Защо е освиркан ковчегът му докато траурната процесия върви към гробищата, а когато опечалените се разотиват враговете му играят хоро върху гроба му? Защо в деня на погребението е бил подготвен още един атентат – винтовете на погребалната колесница са били разхлабени и колесницата е трябвало да се обърне – още по-зловещ замисъл от този реализирал се на 15.07.1895 г., когато Стамболов е разсечен. Защо омразата не е спряла и след смъртта му?

Сякаш този дух за мъст витае и досега, когато вандали поругаха гроба на Стамболов миналата година, като разбиха паметника и откраднаха бронзовия му бюст в София.

И все пак, кой е Стефан Стамболов?

Светец, сатрап или пройдоха? Егоцентричен диктатор или велик политик? Русофил, русофоб или патриот? Като „Ефект на Рашомон“ – той е непостижим за едната истина! Дързък и категоричен в действията си общественик.

Завършвам с думите на английския пътешественик, военен кореспондент, дипломат и автор, Ардърн Бимън, написал първата автобиография за Стефан Стамболов през 1896 г.:

„Великите хора са свършвали всякога трагически.

Това е историческа истина.

И потомството е оценявало винаги най-добре тяхната деятелност и им издига паметници.“

А паметници имат само личностите!